

Wyciekło z giskany

...moji przemyślnia i rozważowanio do dyskusji.

Czy te ptozki sōm już poprziłatowane?

„Diktando Godki Śląskij” je już za nami. Światła pogaszōne, ludzie sie porozjyždźali, a jo se tak myśla: czy te „ptozki” sōm już poprziłatowane do ślōnskij świadōmości? Niy rozchodzi mi sie sam o te „szwalbki, szpoki, a boczōnie”, ani o te „pozimowo-letni kōncerta”, ale o te „ptozki” nad literkōm „o”.

Mie sie zdo, co to sōm taki nasze nowe ślōnski beboki, a utopce, to to sie ich wszyscy bojōm, a mało kery ich widziōł i zno. Niy jo te ptozki wymyślōł, ale można sprōbuja trocha pokozac, że te beboki sōm taki straszne, jak sie im z bliska przyjżymy. Wiym, że niy przekōnōmy „niyprzekōnanych”, takich co to niy bydōm pisać tych ptozskōw „bo niy”.

Zaczna od poczōntku. Je jedna literka na Ślōnsku, kero niy wystympuje w jynzyku polskim, a znōmy jōm na całym Ślōnsku, to je te „ō”, jak : kōń, drōga, drōt, Ślōnsk. Jedni ludzie godajōm, że przeca idzie pisać bez tego „ptozka” zwykłe „o”, bo stary Ślōnzok wiy, jako to czytac, a „gorol” i tak tego niy poczyto, bo bydzie czytoł : kuń, droga, drut, Ślonzok. Nō ja, ale je tyż dużo młodziokōw, co te słowo znajōm, ale niy poradzōm go dobrze używac. Niy chcioł bych, co by godali „chłop goni krōwa po łonce”, zamias „chłop gōni krowa po łonce”. Spōmniało mi sie taki zdani:

„Foter uszōł bajtlowi drogi bojtel, a ōn szoł polnōm drōgōm z polnōm flaszokōm, a pōłfōntkym masła .”

Sam sie pokazuje, wiela jedna literka może pomiynić znaczyń (foter – futer, uszōł – uszoł, zaszōł – zaszōł, polnōm – polnōm, bajtel – bojtel, drogi – drōgi – drugi). Jak by tak pokōmbinowac, a poprzestawiac te słowka, to mōgły by wyjś z tego ciekawe rzeczy o ”drugim bojtlu”. Jo bych chcioł yno pedziec tela: wszyndzi, kaj słydzymy te „ō” idzie postawic te „o z daszkym”, a jak sie kery boji tego beboka pisać, abo czytac to styknie pisać „o”. I nic wiyncyj.

Sōm tyż inksze „ptozki”, ale sam już je sprawa bardziej skōmplikowano, tōż zaczyna od tego, że niy trza sie ich boć, styknie udowac, że sie ich niy widzi i czytac „normalne o, abo a” Można jednak keryś chcioł by wiedziec po co ōne sōm , a straszōm, kej ich niy trza czytac? To sōm, tak najproscij pedziec ptozki poprziłatowane ze opolskij, abo cieszyńskij strōny Ślōnska.

Sōm miejsca na Ślōnsku, kaj godo sie „ł”, np.: łokno, łOpole, łojciec. Sōm tyż miejsca, kaj godo sie: okno, Opole, ojciec. Coby niy robić podwójnych słownikōw (okno – łokno), keryś wymyślōł literka „ō”. Teraz koždy, kto godo „łokno, łojciec”, może napisac „ōkno”, „ōjciec”. Tyn, co godo „okno”, „ojciec” może tyż czytac „okno”, „ojciec”. Idzie tyż pisać „normalnie”: „okno”, ojciec”. Najważniejsze je, co by wiedziec, na co je tyn ptozsek „ł – ō” i coby pisać kōnsekwyntnie, abo ze ptozskym, abo bez ptozka.

Mōmy tyż takigo ptozka „ou”, kerego idzie zapisać „ō”. Tak prosto pedziec – tam, kaj Polok godo „a” , a Ślōnzok „o”, tam stawio sie tego ptozka, np. ptak – ptok – ptōk (ptouk), abo trawa, trowa - trōwa (trouwa). Kery godo: trawa, ptok, tyn tyż może (powiniyn) czytac i pisać „ptok, trawa” Dejcie pozōr ! Ważne je, co by na siła niy stosowac w czytaniu tych ptozskōw, kery tego z dōmu niy zno. Pisać możecie, jak poradzicie, ale czytac trza tak, jak się u Vos godo.

Sōm jeszcze dwa inksze ptozki „ǎ” i „ǒ”, ale to tyż sie tyczy yno tych ludzi, co godajōm „widzam tam czornom krowam” (zapis „widzǎ tǎ czōrnō krowǎ” . Kery godo „widza ta czorno krowa” tyn może tak czytac i pisać, bez żodnych ptozskōw.

I to by było na tela. Moja rada je tako: zaczniycie pisać ta literka „ō” (Ślōnsk, gōra, drōt, tōmata), a inkszym literkōm dejcie pokōj, czytejcie „o”, abo „a” , a w pisaniu tyż niy dziwejcie sie na ni. To na prawda niy sōm żodne beboki i niy trza sie ich boć. Rod posłōchōm, co Wy o tym myślicie, tōż

piszcie, a se pogodomy.

Fojerman

